

Sygn. akt I NSKP 24/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Redzik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie z powództwa E. S.A. w G.
przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki
o zawarcie umowy sprzedaży energii elektrycznej,
na posiedzeniu niejawnym 12 października 2022 r. w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i
Spraw Publicznych,
na skutek skargi kasacyjnej Powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 27 sierpnia 2020 r., sygn. akt VII AGa 464/19,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

I.

I.1. Skargą kasacyjną datowaną na 18 grudnia 2020 r. powódka E. S.A. z siedzibą w G. (dalej również: Skarżąca) zaskarżyła wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 sierpnia 2020 r., VII AGa 580/18, w całości zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest:

1. art. 10 ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. 2010, nr 21, poz. 104 ze zm., dalej: ustawa nowelizująca z 2010 r.) w zw. z art. 9a ust. 6 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. 2022, poz. 1385 ze zm., dalej: p.e.) w brzmieniu sprzed 4 kwietnia 2015 r. poprzez jego zastosowanie w sytuacji, gdy przepis ten jest niepełny z uwagi na uchylenie ww. art. 9a ust. 6 przez normę późniejszą, co wykluczyło zastosowanie kryterium obszarowego, a przez to nie może stanowić przesłanki do uznania Powódki za podmiot pełniący funkcję sprzedawcy z urzędu, mający obowiązek zakupu energii elektrycznej wytworzonej przez P. sp. z o.o. z siedzibą w W. (dalej również: Zainteresowany) w odnawialnym źródle energii;

2. art. 10 ustawy z dnia 4 marca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2005, nr 62, poz. 552 ze zm., dalej: ustawa nowelizująca z 2005 r.) poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie w sytuacji, w której nie został on uchylony i stanowi o kryterium sieciowości, przez co Powódka nie może być uznana za podmiot pełniący funkcję sprzedawcy z urzędu, mający obowiązek zakupu energii elektrycznej wytworzonej przez Zainteresowanego w odnawialnym źródle energii.

Wskazując na powyższe zarzuty Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie apelacji Powódki w całości, tj. ustalenie, że Powódka E. S.A. z siedzibą w G. nie jest zobowiązana do zakupu energii elektrycznej wytworzonej i zaoferowanej przez P. sp. z o.o. z siedzibą w W. z należących do niej instalacji odnawialnego źródła energii przyłączonych do sieci operatora systemu dystrybucyjnego W. sp. z o.o.; oraz o zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powódki kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania wraz z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia co do kosztów postępowania kasacyjnego.

I.2. W odpowiedzi na skargę kasacyjną Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (dalej: Prezes URE) wniósł o jej oddalenie w całości jako pozbawionej uzasadnionych podstaw.

I.3. Również Zainteresowany w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie w całości.

II.

II.1. Decyzją z 18 listopada 2016 r. nr [...]1 Prezes URE, po rozpatrzeniu wniosku P. sp. z o.o. z siedzibą w W. w sprawie rozstrzygnięcia sporu dotyczącego odmowy zawarcia przez E. S.A. z siedzibą w G. umowy sprzedaży energii elektrycznej wytworzonej w instalacjach odnawialnego źródła energii Parku P.1 o mocy 24 MW stwierdził, że na E. S.A. spoczywa obowiązek zakupu energii elektrycznej wytworzonej i zaoferowanej przez P. z należących do niej instalacji odnawialnego źródła energii oraz ustalił treść obowiązującej pomiędzy stronami umowy sprzedaży energii elektrycznej, wytworzonej w instalacjach odnawialnego źródła energii Parku Wiatrowego P.1, stanowiącej załącznik do decyzji i ustalonej w oparciu o projekt umowy sprzedaży energii elektrycznej przedłożony 27 lipca wraz z załącznikami przez Wnioskodawcę – P..

II.2. Odwołanie od tej decyzji wniosła E. S.A., zaskarżając decyzję w całości oraz wnosząc o jej zmianę w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez ustalenie, że E. S.A. nie jest zobowiązana do zakupu energii elektrycznej wytworzonej i zaoferowanej przez P. z należących do niego instalacji odnawialnego źródła energii przyłączonych do sieci operatora systemu dystrybucyjnego W. sp. z o.o.

II.3. Wyrokiem z 20 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił odwołanie i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

E. S.A. jest przedsiębiorstwem wyodrębnionym z przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, w celu zapewnienia operatorowi systemu dystrybucyjnego niezależności pod względem formy prawnej. 24 czerwca 2008 r. spółka ta została wyznaczona na okres do 31 grudnia 2020 r. na Operatora Sieci

Dystrybucyjnej ze wskazanym obszarem działalności. E. S.A. wykonuje działalność gospodarczą w zakresie obrotu energią elektryczną w oparciu o decyzję koncesyjną, wydaną przez Prezesa URE 22 czerwca 2007 r., zmienioną następnie decyzjami z 8 marca 2013 r. oraz 25 lutego 2014 r.

P. jest przedsiębiorstwem energetycznym, wykonującym działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania energii elektrycznej w instalacjach odnawialnego źródła energii. Spółka posiada jeden park elektrowni wiatrowych, położony na obszarze gminy D. i M. w powiecie [...], województwie [...], podobnie jak inne spółki: działające na terenie gminy D. i gminy M., powiat [...], województwo [...]. Obecnie jest to w sumie 9 parków wiatrowych o łącznej mocy 239 MW, które były uruchamiane i przyłączane do sieci przesyłowej P.2 S.A. z siedzibą w K.(dalej: P.2) w jednym punkcie przyłączeniowym.

Część spółek z grupy W., w tym także P. od października 2015 r. do końca 2016 r. - w oparciu o art. 9a ust. 6 p.e. – sprzedawała energię elektryczną spółce E. S.A. jako sprzedawcy z urzędu na tym obszarze, po średniej cenie sprzedaży energii elektrycznej w poprzednim roku kalendarzowym, o której mowa w art. 23 ust. 2 pkt 18 lit. b p.e.

Wobec wymagań, nałożonych ustawą o odnawialnych źródłach energii w celu spełnienia przez każdy z wymienionych parków wiatrowych wymagań formalnych niezbędnych do tego, aby odpowiadały one ustawowej definicji instalacji odnawialnego źródła energii, infrastrukturę przyłączeniową przekształcono w sieć dystrybucyjną.

7 grudnia 2015 r. spółka P. wraz z innymi spółkami (jako właściciele) zawarły z W. sp. z o.o. z siedzibą w W. (jako operatorem) umowę operatorską, na mocy której oddały operatorowi wspólną infrastrukturę przyłączeniową do użytku w celu pełnienia na niej funkcji Operatora Systemu Dystrybucyjnego (dalej także jako: OSD).

Na mocy decyzji z 21 grudnia 2015 r. spółka W., posiadająca koncesję na dystrybucję energii elektrycznej, została wyznaczona przez Prezesa URE operatorem systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego na okres od 22 grudnia 2015 r. do 31 grudnia 2030 r.

Po dokonaniu opisanych wyżej zmian, każda z instalacji odnawialnych źródeł energii ma obecnie oddzielny punkt przyłączenia do sieci elektroenergetycznej.

P. uzyskała koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej na mocy decyzji Prezesa URE z 1 kwietnia 2014 r. udzieloną na okres od 1 kwietnia 2014 r. do 31 grudnia 2030 r. Decyzja ta była następnie zmieniana, między innymi decyzją z 29 marca 2016 r., którą Prezes URE zmienił przedmiot, zakres i warunki posiadanej przez spółkę koncesji na wytwarzanie energii elektrycznej. Zgodnie z dokonaną zmianą przedmiot działalności objętej koncesją stanowi obecnie działalność gospodarcza polegająca na wytwarzaniu energii elektrycznej w następujących instalacjach odnawialnych źródeł energii:

1. Elektrowni wiatrowej (WIL) o nazwie „P.1 OZE nr 1 - pole nr [...]1”, o łącznej mocy zainstalowanej 6,000 MW (4 x 1,500 MW), zlokalizowanej w miejscowości D.1, gmina D., powiat [...], województwo [...].

2. Elektrowni wiatrowej (WIL) o nazwie „P.1 OZE nr 2 – pole nr [...]2”, o łącznej mocy zainstalowanej 9,000 MW (6 x 1,500 MW), zlokalizowanej w miejscowości D.2 i P.1, gmina D., powiat [...], województwo [...].

3. Elektrowni wiatrowej (WIL) o nazwie „P.1 OZE nr 3 – pole nr [...]3”, o łącznej mocy zainstalowanej 9,000 MW (6 x 1500 MW), zlokalizowanej w miejscowości D.2 i P.1, gmina D., powiat [...], województwo [...].

Zgodnie z Aneksen nr 6 z 16 grudnia 2015 r. do umowy o przyłączenie do sieci przesyłowej farmy wiatrowej D., wszelkie prawa i obowiązki wynikające ze wskazanej umowy o przyłączenie zostały przeniesione z W. sp. z o.o. na W. sp. z o.o.

17 grudnia 2015 r. P. zawarła z W. sp. z o.o. umowę o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej wyprodukowanej w instalacji odnawialnego źródła energii. P. jest zatem obecnie przyłączona do sieci dystrybucyjnej należącej do W. sp. z o.o. Zgodnie z punktem 3 załącznika nr 1 do umowy o świadczenie usług dystrybucji, granicę własności urządzeń i instalacji wytwórcy dla miejsca dostarczania energii elektrycznej (tj. do GPZ J.) stanowią zaciski odłączników na polach liniowych 30 kV nr 15,15 i 17.

17 grudnia 2015 r. P. zawarła z P. [...] sp. z o.o. z siedzibą w W. umowę o świadczenie usług bilansowania handlowego.

Spółki grupy W. poinformowały pisemnie E. S.A. o wyznaczeniu W. sp. z o.o. na OSD. W odpowiedzi na to E. S.A. poinformowała, że w związku z tym nie pełni już funkcji sprzedawcy z urzędu dla opisanych parków wiatrowych od dnia wydania decyzji wyznaczającej W. sp. z o.o. na OSD (tj. od 22 grudnia 2015 r.). Spółka ta zapowiedziała, że od 1 stycznia 2016 r. nie będzie przyjmować zgłoszeń w ramach systemu WIRE dla parków wiatrowych grupy.

Pismem z 7 kwietnia 2016 r. P. zwróciła się do E. S.A. jako sprzedawcy z urzędu z wnioskiem o zawarcie umowy sprzedaży energii elektrycznej z Parku P.1 po średniej cenie sprzedaży energii elektrycznej, o której mowa w art. 23 ust. 2 pkt 18 lit b p.e.

W odpowiedzi E. S.A. wskazała, że nie jest zobowiązana do zakupu energii z instalacji P. po cenie regulowanej, ponieważ instalacja ta jest przyłączona do sieci dystrybucyjnej W. sp. z o.o., na obszarze której E. S.A. nie pełni funkcji sprzedawcy z urzędu.

21 marca 2016 r. P. wystąpiła do Prezesa URE w trybie art. 8 ust. 1 p.e. z wnioskiem o ustalenie treści umowy sprzedaży energii elektrycznej wytwarzanej w odnawialnym źródle energii - farmie wiatrowej położonej w miejscowościach D., D.2 i P.1 w gminie D., pomiędzy P. a E. S.A.

Pismem z 31 maja 2016 r. Prezes URE zawiadomił spółki P. i E. o wszczęciu postępowania administracyjnego w przedmiocie ustalenia pomiędzy wymienionymi stronami treści umowy sprzedaży energii elektrycznej.

Do dnia wydania decyzji z 18 listopada 2016 r. przez Prezesa URE na obszarze działania operatora systemu dystrybucyjnego nie został wyznaczony sprzedawca zobowiązany.

Sąd Okręgowy rozpoznając sprawę z odwołania w rozważaniach prawnych, przytaczając odpowiednie przepisy, stwierdził, że E. S.A. jest przedsiębiorstwem energetycznym, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy nowelizującej z 2005 r. Uzasadniając to stanowisko Sąd Okręgowy powołał się na treść uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z 9 czerwca 2016 r., III SZP 1/16. Sąd Okręgowy podzielił również wyrażone w przywołanej uchwale stanowisko Sądu Najwyższego co do tego, jak należy interpretować sformułowanie „teren obejmujący działania tego sprzedawcy”. Biorąc zatem pod uwagę, że na dzień wydania zaskarżonej

decyzji nie został wybrany/wyznaczony sprzedawca z urzędu, Sąd Okręgowy uznał, że „obszar działania tego sprzedawcy” należało ustalić z uwzględnieniem uregulowań przejściowych zawartych w ustawach nowelizujących z 2005 r. oraz 2010 r. Zdaniem Sądu Okręgowego, sieć operatora systemu dystrybucyjnego (tworzącego wcześniej, wraz z przedsiębiorstwem obrotu, obciążonym obowiązkiem z art. 9a ust. 6 p.e., przedsiębiorstwo energetyczne zintegrowane pionowo) stanowi obszar działania przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się obrotem energią, na którym wykonuje ono (przejściowo) zadania sprzedawcy z urzędu. Biorąc zatem pod uwagę, że na obszarze działania W. sp. z o.o. – czyli operatora systemu dystrybucyjnego, do którego sieci jest przyłączona instalacja zainteresowanego – nie został wyznaczony ani sprzedawca zobowiązany, w rozumieniu przepisów ustawy o odnawialnych źródłach energii, ani sprzedawca z urzędu, w rozumieniu przepisów prawa energetycznego, przedmiotowa instalacja jest podłączona do sieci dystrybucyjnej na terenie, na którym jest zlokalizowana sieć dystrybucyjna operatora E.S.A. z siedzibą w G., wchodzącego w skład przedsiębiorstwa energetycznego zintegrowanego pionowo, z którego wyodrębniono powodową Spółkę, zajmującą się obrotem energią, Sąd Okręgowy uznał, że w realiach sprawy, do czasu rozpoczęcia przez sprzedawcę zobowiązanego zakupu energii elektrycznej, E. S.A. wykonuje zadania sprzedawcy z urzędu i jest zobowiązana do zakupu energii elektrycznej zainteresowanej Spółki. W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał, że zarzuty odwołania są bezpodstawne, bowiem w rozpoznawanej sprawie wytwórca – P. spełnił wszystkie ustawowe warunki, od których uzależnione jest istnienie obowiązku zakupu energii elektrycznej, w tym w szczególności warunki określone w art. 42 o.z.e.

II.4. Wyrokiem z 27 sierpnia 2020 r., VII AGa 464/19, Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 20 lutego 2019 r. i orzekł o kosztach postępowania.

Uzasadniając podjęte rozstrzygnięcie Sąd Apelacyjny wskazał, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy stan faktyczny był bezsporny. Sąd II instancji podzielił ustalenia Sądu Okręgowego i przyjął je jako własne. W ocenie Sądu Apelacyjnego spór będący podstawą wydania zaskarżonej decyzji

miał charakter czysto prawny i sprowadzał się do rozstrzygnięcia czy Powód pełni funkcję sprzedawcy z urzędu w stosunku do zainteresowanego, a tym samym czy jest zobowiązany do zakupu energii pochodzącej z odnawialnego źródła. Sąd II instancji podzielił stanowisko Sądu Okręgowego w Warszawie, uznające obowiązek Powoda zakupu od zainteresowanego energii wytworzonej w jego parku wiatrowym. Sąd Apelacyjny wskazał jednak, iż rozważania Sądu Okręgowego w zakresie sporu istniejącego między stronami procesu wymagały uzupełnienia w związku ze zmieniającym się stanem prawnym, który to aspekt nie został w pełni przeanalizowany przez Sąd Okręgowy.

Sąd Apelacyjny ustalił, że w dniu wydania zaskarżonej decyzji obowiązek zakupu energii elektrycznej z odnawialnego źródła energii (OZE) regulował art. 42 u.o.z.e. Zgodnie z ówczesnym brzmieniem art. 42 ust. 1 o.z.e., z uwzględnieniem art. 80 ust. 9, sprzedawca zobowiązany dokonuje zakupu oferowanej energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii wytworzonej w: 1) instalacji odnawialnego źródła energii innej niż mikroinstalacja, w tym energii elektrycznej wytworzonej w okresie rozruchu technologicznego tej instalacji, w której energia elektryczna została wytworzona po raz pierwszy przed dniem wejścia w życie rozdziału 4; 2) instalacji odnawialnego źródła energii innej niż mikroinstalacja, zmodernizowanej po dniu wejścia w życie rozdziału 4. Pojęcie sprzedawcy zobowiązanego zostało wyjaśnione w art. 40 ust. 1 u.o.z.e., w myśl którego obowiązek zakupu energii elektrycznej, o którym mowa w art. 41 ust.1, w art. 42 ust. 1 oraz w art. 92 ust. 1, wykonuje wyznaczony przez Prezesa URE sprzedawca energii elektrycznej, zwany dalej „sprzedawcą zobowiązanym”, na podstawie umowy, o której mowa w art. 5 p.e. Okolicznością bezsporną było, że Prezes URE w czasie wydania zaskarżonej decyzji nie wyznaczył sprzedawcy zobowiązanego. Regułę przejściową w tym zakresie zawierał art. 196 u.o.z.e., który stanowił, że do dnia rozpoczęcia przez sprzedawcę zobowiązanego zakupu energii elektrycznej, o którym mowa w art. 40 ust. 7, podmiotem obowiązany do zakupu energii elektrycznej, o której mowa w niniejszej ustawie, jest sprzedawca z urzędu w rozumieniu ustawy zmienianej w art. 179, a więc ustawy - Prawo energetyczne. W ocenie Sądu Apelacyjnego z uwzględnieniem

brzmienia powyższych przepisów należało ustalić podmiot, który był zobowiązany do zakupu energii wytworzonej w parku wiatrowym Zainteresowanego.

Sąd Apelacyjny przypomniał, że pojęcie sprzedawcy z urzędu jest zdefiniowane w art. 3 pkt 29 p.e., zgodnie z którym sprzedawcą z urzędu jest przedsiębiorstwo energetyczne posiadające koncesję na obrót paliwami gazowymi lub energią elektryczną, świadczące usługi kompleksowe odbiorcom paliw gazowych lub energii elektrycznej w gospodarstwie domowym, niekorzystającym z prawa wyboru sprzedawcy. Sposób wyłonienia sprzedawcy z urzędu reguluje art. 9i ust. 1 p.e., który stanowi, że sprzedawców z urzędu wyłania Prezes URE w drodze przetargu. W przetargu mogą uczestniczyć przedsiębiorstwa energetyczne, posiadające koncesje na obrót paliwami gazowymi lub energią elektryczną. Okolicznością niekwestionowaną było, że na chwilę wydania zaskarżonej decyzji nie doszło do wyboru sprzedawcy z urzędu i podmiotem tym nie był Powód.

Dalej w uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że powyższe rozważania zmuszały do ustalenia tego, czy istnieje podmiot zobowiązany do zakupu energii wytworzonej przez Zainteresowanego w sytuacji, w której nie doszło do wyodrębnienia sprzedawcy z urzędu. Sąd II instancji podkreślił, że powyższy tryb wyłonienia sprzedawcy z urzędu został wprowadzony do Prawa energetycznego ustawą nowelizującą z 2005 r. Według Sądu Apelacyjnego zasadnicze znaczenie w rozważanym zakresie ma art. 10 ustawy nowelizującej z 2005 r., który stanowił, że przedsiębiorstwo energetyczne spełniające łącznie następujące warunki: 1) wyodrębnione z przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo w celu zapewnienia operatorowi systemu dystrybucyjnego niezależności pod względem formy prawnej w rozumieniu art. 9d ust. 1 ustawy wymienionej w art. 1, 2) posiadające koncesję na obrót paliwami gazowymi lub energią elektryczną, 3) zajmujące się sprzedażą paliw gazowych lub energii elektrycznej odbiorcom tych paliw lub energii, przyłączonym do sieci operatora, o którym mowa w pkt 1 - jest obowiązane do dnia 30 czerwca 2007 r. świadczyć usługę kompleksową odbiorcom niekorzystającym z prawa wyboru sprzedawcy, przyłączonym do sieci operatora systemu dystrybucyjnego, o którym mowa w pkt 1. Natomiast w myśl art. 10 ust. 2 przedsiębiorstwo energetyczne, o którym mowa w ust. 1, w okresie

od dnia 1 lipca 2007 r. do czasu wyznaczenia przez Prezesa URE lub wyłonienia w drodze przetargu sprzedawcy z urzędu na zasadach określonych w art. 9i Prawa energetycznego, wykonuje zadania sprzedawcy dla odbiorców przyłączonych do sieci operatora systemu dystrybucyjnego, o którym mowa w ust. 1 pkt 1. Powyższa regulacja była uzupełniona jeszcze przez art. 11, zgodnie z którym do czasu wyłonienia w drodze przetargu lub wyznaczenia przez Prezesa URE sprzedawcy z urzędu na zasadach określonych w art. 9i ustawy wymienionej w art. 1 obowiązek, o którym mowa w art. 9a ust. 6 ustawy wymienionej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, wykonują przedsiębiorstwa energetyczne obowiązane na podstawie art. 9 do zawarcia umowy sprzedaży z odbiorcami energii elektrycznej albo na podstawie art. 10 do świadczenia usługi kompleksowej odbiorcom energii elektrycznej; obowiązek zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii dotyczy źródeł przyłączonych do sieci, do której są przyłączeni odbiorcy energii elektrycznej, z którymi przedsiębiorstwo energetyczne ma obowiązek zawrzeć umowę sprzedaży albo którym ma obowiązek świadczyć usługę kompleksową.

Sąd Apelacyjny zważył, że z powyższych przepisów ustawy nowelizującej z 2005 r. wynika, że do czasu wyłonienia sprzedawcy z urzędu jego zadania wykonuje przedsiębiorstwo energetyczne, wyodrębnione z przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo. Sąd II instancji wskazał też, iż trzeba odnotować, że sposób wyznaczenia podmiotu pełniącego funkcję sprzedawcy z urzędu do czasu jego wyznaczenia zmienił się na mocy ustawy nowelizującej z 2010 r. Zgodnie z art. 10 tej ustawy do dnia wyłonienia sprzedawcy z urzędu, podmiotem obowiązany do zakupu energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii, o którym mowa w art. 9a ust. 6 p.e., przyłączonych do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej, jest podmiot wykonujący zadania sprzedawcy z urzędu. Treść powyższego przepisu należy analizować w powiązaniu z art. 9a ust. 6 p.e., który według stanu prawnego na 2010 r. stanowił, że sprzedawca z urzędu jest obowiązany, w zakresie określonym w przepisach wydanych na podstawie ust. 9, do zakupu energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii, przyłączonych do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej, znajdującej się na terenie obejmującym obszar działania tego sprzedawcy, oferowanej przez

przedsiębiorstwo energetyczne, które uzyskało koncesję na jej wytwarzanie lub zostało wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 9p ust. 1; zakup ten odbywa się po średniej cenie sprzedaży energii elektrycznej w poprzednim roku kalendarzowym, o której mowa w art. 23 ust. 2 pkt 18 lit. b.

Sąd Apelacyjny wskazał, iż w 2010 r. doszło do zmiany kryterium, w oparciu, o które był wyznaczany podmiot zobowiązany do zakupu energii z odnawialnych źródeł. O ile na podstawie nowelizacji z 2005 r. podmiot ten, do czasu wyłonienia sprzedawcy z urzędu, wyznaczany był na podstawie opisanego wyżej kryterium sieciowego, o tyle począwszy od nowelizacji z 2010 r. było to już kryterium obszarowe – dla ustalenia więc obowiązku bez znaczenia stało się to, do jakiej sieci przesyłowej lub dystrybucyjnej źródło jest podłączone, a przyjęto kryterium działania źródła na obszarze oddziaływania tego kupującego. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Najwyższy w uchwale z 9 czerwca 2016 r., III SZP 1/6, OSNP 2016/12/157, trafnie zaznaczył, że skoro obowiązek z art. 9a ust. 6 p.e. ciąży na przedsiębiorstwie energetycznym będącym sprzedawcą z urzędu, to „obszarem działania tego sprzedawcy” jest tylko taki obszar, na którym przedsiębiorstwo energetyczne działa w charakterze sprzedawcy z urzędu. Ponieważ w dacie wydania zaskarżonej decyzji nie wybrano, ani nie wyznaczono sprzedawców z urzędu, „obszar działania tego sprzedawcy” należy ustalać z uwzględnieniem regulacji przejściowych, zawartych w ustawach nowelizujących z 2005 r. i 2010 r. Z art. 10 ust. 2 ustawy nowelizującej z 2005 r. w związku z art. 10 ust. 1 tej ustawy wynika w sposób jednoznaczny, że przedsiębiorstwo energetyczne działające w segmencie obrotu wykonuje zadania sprzedawcy z urzędu w stosunku do odbiorców przyłączonych do sieci tego podmiotu, z którego wyodrębniono „wykonującego zadania sprzedawcy z urzędu”. Zatem to sieć operatora systemu dystrybucyjnego (tworzącego wcześniej wraz z przedsiębiorstwem obrotu, obciążonym obowiązkiem z art. 9a ust. 6 p.e., zintegrowane pionowo przedsiębiorstwo energetyczne) stanowi obszar działania przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się obrotem energią, na którym wykonuje ono przejściowo zadania sprzedawcy z urzędu. Nie budziło wątpliwości Sądu Apelacyjnego, że Powód spełniał kryteria wskazane w art. 10 ust. 1 ustawy nowelizującej z 2010 r., czego zresztą dowodzi fakt, że już uprzednio

kupował on energię elektryczną wyprodukowaną w parkach podmiotów powiązanych z Zainteresowanym.

Za niezasadny Sąd Apelacyjny uznał zarzut naruszenia art. 10 ustawy nowelizującej z 2005 r. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, w której nie został on uchylony i nadal stanowi kryterium sieciowości wskazujące na to, że Powód nie może być uznany za podmiot pełniący funkcję sprzedawcy z urzędu, mający obowiązek zakupu energii elektrycznej wytworzonej przez Zainteresowanego w odnawialnym źródle energii. W ocenie Sądu II instancji Powód pominął okoliczność, że ustawodawca pomimo nowelizacji dokonanej w 2015 r. nie zdecydował się na uchylenie art. 10 ustawy nowelizującej z 2010 r., jak również nie wyeliminowano z jego treści odesłania do art. 9a ust. 6 p.e., aczkolwiek brzmienie tego przepisu wynikające z nowelizacji z 2015 r. nie przystaje do treści art. 10 ustawy nowelizującej z 2010 r. Przyjęcie zaś stanowiska Powoda oznaczałoby całkowite zignorowanie treści art. 10 ustawy nowelizującej z 2010 r. i powrót do kryterium, które właśnie w związku z ustawą nowelizującą z 2010 r. zostało zmienione. Działanie takie byłoby, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie tylko sprzeczne z postulatem racjonalności ustawodawcy, ale prowadziłoby do stosowania przepisu, którego treść została częściowo zmieniona na mocy ustawy nowelizującej z 2010 r.

Według Sądu Apelacyjnego dla uznania przedsiębiorstwa za wykonujące zadania sprzedawcy z urzędu istotne jest spełnienie przez to przedsiębiorstwo przesłanek podmiotowych z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy nowelizującej z 2005 r. (wyodrębnione z przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo) i obszarowych z dawnego art. 9a ust. 6 Prawa energetycznego (wytwórców przyłączonych do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej, znajdujących się w obszarze działania sprzedawcy z urzędu). Dla powyższego wniosku bezpośredniego znaczenia nie ma zmiana treści, a następnie uchylenie art. 9a ust. 6 p.e., bowiem regulacje pozostawione w obiegu, a więc art. 10 ustawy nowelizującej wskazują nadal, że do dnia wyłonienia sprzedawcy z urzędu podmiotem obowiązany do zakupu energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii, o którym mowa w art. 9 ust. 6 ustawy zmienianej w art. 1, przyłączonych do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej, jest podmiot wykonujący zadania sprzedawcy z urzędu. W ocenie

Sądu Apelacyjnego wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna, a także historyczna, nie pozwala na zawężenie stosowania art. 10 ustawy nowelizującej z 2010 r. tylko do źródeł przyłączonych bezpośrednio do sieci dystrybucyjnej Powoda, a tym bardziej na odmowę jego zastosowania. Uwzględniając zasady prawa energetycznego i kontekst systemowy tej gałęzi prawa, związany z preferencyjnym traktowaniem i pewnym uprzywilejowaniem wytwórców energii ze źródeł odnawialnych Sąd Apelacyjny uznał za konieczne, także dla zachowania spójności prawa energetycznego, przyjęcie, iż pojęcie „obszar działania tego sprzedawcy”, o jakim mowa w art. 9a ust. 6 p.e., należy odnosić do całego obszaru, na którym przedsiębiorstwo energetyczne działa w charakterze sprzedawcy z urzędu, a więc także tego obszaru, na którym wprowadzie funkcjonuje inne przedsiębiorstwo dystrybucyjne, ale które jednak, z powodów opisanych wyżej, nie może być uznane za sprzedawcę z urzędu (nie zostało wyodrębnione z przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo). Skoro zatem to Powód jest przedsiębiorstwem wyodrębnionym z przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, wykonującym zadania sprzedawcy z urzędu, to także w świetle wykładni funkcjonalnej wykonuje funkcje sprzedawcy z urzędu, na którym ciąży publicznoprawny obowiązek zakupu energii z instalacji odnawialnego źródła energii.

III.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

III.1. Zarzuty podniesione przez Skarżącą odnoszą się w zasadzie do jednego zagadnienia prawnego, rozstrzygniętego już w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Wspomniane zagadnienie dotyczy art. 10 ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010, Nr 21, poz. 104 ze zm.), zgodnie z którym: „Do dnia wyłonienia sprzedawcy z urzędu, podmiotem obowiązany do zakupu energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii, o którym mowa w art. 9a ust. 6 ustawy zmienianej w art. 1, przyłączonych do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej, jest podmiot wykonujący zadania sprzedawcy z urzędu.” Skarżąca nie kwestionuje tego, że powołany przepis obowiązuje, podnosi jednak, że nie mógł być podstawą

zobowiązania Skarżącej do zakupu energii elektrycznej z uwagi na obecną treść art. 9a ust. 6 prawa energetycznego, do którego przepis ten zawiera odesłanie.

Wskazać należy, że pierwotna treść 9a ust. 6 p.e., obowiązująca do 3 kwietnia 2015 r., brzmiała następująco: „Sprzedawca z urzędu jest obowiązany, w zakresie określonym w przepisach wydanych na podstawie ust. 9, do zakupu energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii przyłączonych do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej znajdującej się na terenie obejmującym obszar działania tego sprzedawcy, oferowanej przez przedsiębiorstwo energetyczne, które uzyskało koncesję na jej wytworzenie lub zostało wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 9p ust. 1; zakup ten odbywa się po średniej cenie sprzedaży energii elektrycznej w poprzednim roku kalendarzowym, o której mowa w art. 23 ust. 2 pkt 18 lit. b”.

Od 4 kwietnia 2015 r., tj. od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz.U. 2015, poz. 478), treść przepisu nie dotyczy w ogóle obowiązku nabycia energii elektrycznej z urzędu. Przepis ten brzmi: „Przez odbiorcę przemysłowego rozumie się odbiorcę końcowego którego przeważającą działalnością gospodarczą jest działalność określona w Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) i oznaczona następującymi kodami: 0510; 0729; 0811; 0891; 0893; 0899; 1032; 1039; 1041; 1062; 1104; 1106; 1310; 1320; 1394; 1395; 1411; 1610; 1621; 1711; 1712; 1722; 1920; 2012; 2013; 2014; 2015; 2016; 2017; 2060; 2110; 2221; 2222; 2311; 2312; 2313; 2314; 2319; 2320; 2331; 2342; 2343; 2349; 2399; 2410; 2420; 2431; 2432; 2434; 2441; 2442; 2443; 2444; 2445; 2446; 2720; 3299; 2011; 2332; 2351; 2352; 2451; 2452; 2453; 2454; 2611; 2680; 3832”.

Zmiany powołanego przepisu nie połączono z uregulowaniem zagadnień objętych jego dotychczasową treścią.

III.2. Jak wskazywały sądy obu instancji oraz Prezes URE zagadnienie wskazane w zarzutach było przedmiotem rozstrzygnięcia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2016 r., III SZP 1/16. Stwierdzono w niej, że „przedsiębiorstwo energetyczne, o którym mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 2005 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska

(Dz.U. 2005, Nr 62, poz. 552 ze zm.), jest zobowiązane do zakupu energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii przyłączonych do sieci przesyłowej w miejscu znajdującym się na obszarze, na którym przedsiębiorstwo to wykonuje zadania sprzedawcy z urzędu (art. 10 ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2010, Nr 21, poz. 104) w związku z art. 9a ust. 6 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. 2012, poz. 1059 ze zm.) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw)”.

III.3. W świetle powyższego pojawiły się dwa alternatywne kierunki argumentacji. Pierwszy polega na przyjęciu, że powołany art. 10 ustawy nowelizującej z 2010 r. określa, niewyraźnie w nim bezpośrednio, nakaz wzięcia pod uwagę treści art. 9a ust. 6 p.e. z chwili wejścia tej nowelizacji w życie, podczas gdy późniejsze zmiany art. 9a ust. 6 p.e. pozostają bez znaczenia. W takim ujęciu pierwotna treść tego przepisu co prawda już nie obowiązuje, ale należy nadal ją stosować na podstawie odpowiednio zinterpretowanej normy odsyłającej. Druga możliwość, to przyjęcie, że na skutek zmiany treści art. 9a ust. 6 p.e. powstała luka prawna, gdyż obecna treść tego przepisu dotyczy innej materii, a więc odesłanie zawarte w art. 10 ustawy nowelizującej z 2010 r. wymaga uzupełnienia. Może to nastąpić np. poprzez analogiczne zastosowanie kryteriów zawartych w pierwotnej treści art. 9a ust. 6 p.e. Tak też stanowisko przedstawił Prezes URE oraz przyjęły sądy I i II instancji, szeroko je uzasadniając.

III.4. Skarżąca wskazuje, że uchwała SN nie dotyczy jednoznacznie kwestii podnoszonej w zarzutach skargi kasacyjnej tj. wpływu zmiany treści art. 9a ust. 6 p.e. na obciążenie obowiązkiem zakupu energii elektrycznej. Wnosi, że z uchwały, ani z jej uzasadnienia, nie wynika wszak, jakie skutki należy przypisać zmianie treści art. 9a ust. 6 p.e.

Sąd Najwyższy nie podzielił powyższej oceny i za prawidłowe uznał stanowisko wyrażone w zaskarżonym wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, zgodnie z którym dla uznania przedsiębiorstwa za wykonujące zadania sprzedawcy

z urzędu bezpośredniego znaczenia nie ma zmiana treści, a następnie uchylenie art. 9a ust. 6 p.e., gdyż regulacje obowiązujące, a więc art. 10 ustawy nowelizującej wskazują nadal, że do dnia wyłonienia sprzedawcy z urzędu podmiotem obowiązującym do zakupu energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii, o którym mowa w art. 9 ust. 6 ustawy zmienianej w art. 1, przyłączonych do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej, jest podmiot wykonujący zadania sprzedawcy z urzędu.

III.5. Sąd Najwyższy wskazuje, że Sąd Apelacyjny dokonał prawidłowej wykładni norm. W sytuacji niesatysfakcjonującego wyniku wykładni językowej, celem rozwiania wszelkich wątpliwości, sięgnął do wykładni systemowej, funkcjonalnej i historycznej.

Wynik takiej szerokiej wykładni norm nie pozwala na zawężenie stosowania art. 10 ustawy nowelizującej z 2010 r. tylko do źródeł przyłączonych bezpośrednio do sieci dystrybucyjnej Powoda, a tym bardziej na odmowę jego zastosowania. Zastrzeżenia takiego nie ma w treści art. 10 ustawy nowelizującej z 2010 r., natomiast przepis, do którego odsyłał, tj. art. 9a ust. 6 p.e. w jego pierwotnym brzmieniu wyraźnie ustanawiał kryterium obszarowości.

III.6. W przeciwieństwie do wąskiej wykładni językowej, wykładnia funkcjonalna zakłada, że interpretując przepisy prawne należy brać pod uwagę konsekwencje społeczne i ekonomiczne, do jakich może doprowadzić określona interpretacja i wybrać taką, która prowadzi do konsekwencji najbardziej korzystnych. Odwołując się do tych dyrektyw interpretacyjnych nie sposób przyjąć, że obowiązek sprzedawcy z urzędu ma wykonywać spółka przedsiębiorstwa dystrybucyjnego, które powstało jedynie w celu dostosowania instalacji OZE do definicji ustawowej instalacji OZE, wprowadzonej przez ustawę o OZE. Techniczne obostrzenia nie mogą rzutować na cały mechanizm wsparcia dla energii produkowanej w OZE i zwalniać z tego powodu przedsiębiorstwa dystrybucyjne wydzielone z przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo z obowiązku wykonywania funkcji sprzedawcy z urzędu. Interpretacja zaproponowana w skardze oznaczałaby, że nie ma przepisów regulujących, który podmiot jest zobowiązany do zakupu

oferowanej energii pochodzącej z OZE w sytuacji braku wyznaczenia sprzedawcy z urzędu albo sprzedawcy zobowiązanego dla instalacji OZE, które nie były podłączone do sieci dystrybucyjnej przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy nowelizującej z 2005 r.

W powyższym kontekście wskazać należy, że zerwanie przez ustawodawcę w nowelizacji Prawa energetycznego z 2010 r. z kryterium sieciowym wyznaczającym sprzedawcę z urzędu na rzecz kryterium obszarowego ma charakter ostateczny i nie pozwala na przyjęcie odmiennego kierunku wykładni przy ustalaniu sprzedawcy z urzędu, nawet pomimo uchylecia art. 9a ust. 6 p.e.

III.7. Słusznie argumentował Sąd Apelacyjny, że dokonując wykładni systemowej i funkcjonalnej zasadne było odwołanie się do treści historycznej przepisów. Sięgnięcie do wykładni historycznej okazało się w tym wypadku konieczne dla zachowania zasady logiczności systemu prawa i obowiązku dokonywania interpretacji przepisów prawa w sposób, który nie prowadzi do powstania luk.

W kontekście zasad prawa energetycznego i jego usytuowania w systemie prawa, preferencyjnego traktowania i uprzywilejowania wytwórców energii ze źródeł odnawialnych, konieczne jest zachowanie spójności prawa energetycznego. By to osiągnąć należy przyjąć, że pojęcie „obszar działania tego sprzedawcy”, o którym mowa w art. 9a ust. 6 p.e., należy odnosić do całego obszaru, na którym przedsiębiorstwo energetyczne działa w charakterze sprzedawcy z urzędu, a więc także tego obszaru, na którym wprowadzie funkcjonuje inne przedsiębiorstwo dystrybucyjne, ale które jednak nie może być uznane za sprzedawcę z urzędu (gdyż nie zostało wyodrębnione z przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo).

Słusznie przyjął więc Sąd Apelacyjny, że skoro przedsiębiorstwem wyodrębnionym z przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo, wykonującym zadania sprzedawcy z urzędu jest Powód, to – w świetle wykładni systemowej i funkcjonalnej – wykonuje funkcje sprzedawcy z urzędu, na którym ciąży publicznoprawny obowiązek zakupu energii z instalacji odnawialnego źródła energii.

III.8. Powyższe argumenty sprawiają, że skutki jakie można przypisać zmianie treści art. 9a ust. 6 p.e. nie mogą prowadzić do rekonstrukcji normy, w myśl której Skarżąca – jako podmiot wykonujący zadania sprzedawcy z urzędu – nie jest zobowiązana do zakupu energii elektrycznej od wytwórców.

W ocenie Sądu Najwyższego podmioty takie jak Skarżąca nie mogą odmawiać realizowania nałożonych na nie zadań bez rzetelnej analizy stanu prawnego, powołując się na dostrzeżoną lukę a pomijając powszechnie znane dyrektywy wykładni prawa. W tym kontekście zasadnicze znaczenie ma ustalenie, czy skutkiem zmiany treści przepisu może być odmowa zakupu energii, a nie ustalenie jakie skutki należy przypisać zmianie treści art. 9a ust. 6 p.e. Sądy I i II instancji prawidłowo wykazały, że w realiach sprawy nie ma wątpliwości, jak należało zrekonstruować – korzystając z dyrektyw wykładni – normę prawną. Podkreślenia przy tym wymaga wskazany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego oraz wspierania odnawialnych źródeł energii.

III.9. Jak wskazano na wstępie, zagadnienia prawne sformułowane przez Skarżącą, rozstrzygniętego już w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W podobnej sprawie, postanowieniem z 15 czerwca 2022 r., I NSK 2/22, Sąd Najwyższy, odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, wskazując w uzasadnieniu, że tożsame jak w przedmiotowej sprawie zagadnienie prawne zostało wyjaśnione w uchwale Sądu Najwyższego z 9 czerwca 2016 r. (III SZP 1/16) i nie ma znaczenia, że uchwała zapadła na gruncie decyzji Prezesa URE z 2013 r., a przez to odnosi się do stanu prawnego sprzed 2015 r., gdyż Sąd Najwyższy wydając uchwałę – orzeczenie, które z samej swojej istoty ma na celu rozstrzygnięcie pewnego abstrakcyjnego zagadnienia prawnego – ustala zasady postępowania w określonych okolicznościach, tak aby mogły one mieć zastosowanie również w innych sprawach, w których występuje ten sam problem. Pogląd prawny wyrażony w uchwale zachowuje swoją aktualność również w stosunku do decyzji Prezesa URE, która została wydana po 3 kwietnia 2015 r.

III.10. W świetle powyższego Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[as]

[ms]